
Aktualnosti

Izvorni znanstveni rad

UDK 355.02:352.9

Obrambeno-zaštitna samoorganizacija radnih ljudi i građana u mjesnoj zajednici

---

Božidar Javorović

Fakultet političkih nauka, Zagreb

Sažetak

Organiziranje za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu sastavni je dio organiziranja i konstituiranja mjesne zajednice. Pretpostavka uspješne samoorganiziranosti jest ukupna razvijenost socijalističkih samoupravnih odnosa. Na tom zadatku postoje mogućnosti još intenzivnijeg sudjelovanja osnovnih subjekata sistema, a posebice subjektivnih snaga udruženih u SSRN. Efikasno ostvarivanje funkcija mjesne zajednice u obrambenim i zaštitnim aktivnostima moguće je samo potpunijim sudjelovanjem radnih ljudi i građana u odlučivanju o pitanjima ONO i DSZ.

Uvod

Mjesna zajednica je proizvod socijalističkog samoupravnog razvoja našeg društva. Da bi se radni ljudi »organizirali u mjesnu zajednicu kao samoupravnu zajednicu« bilo je neophodno ostvariti određeni stupanj razvijenosti socijalističkih samoupravnih odnosa na kojem će se radni ljudi *moći i morati* organizirati u mjesnu zajednicu. Do konstituiranja mjesne zajednice kao samoupravne zajednice moglo je doći onda kada se razvio politički sistem socijalističkog samoupravljanja u kojemu je mjesna zajednica mogla djelovati kao njegov organski dio. Odlučujuće za jedno i za drugo je položaj radnika u udruženom radu, prije svega u proizvodnji odnosno u procesu društvene reprodukcije. Radnik koji je do određene mjere ovladao uvjetima i rezultatima svoga rada, koji je postao subjekt u materijalnoj sferi društva, u stanju je da počne ovladavati i društvenom nadgradnjom, odnosno izvanproizvodnom sferom svog života. On dolazi u poziciju da može — i postaje zainteresiran za to — svoju moć odlučivanja i usmjeravanja društvenih procesa primijeniti i ostvariti u svim područjima društvenog i osobnog života. A kako je kompleks zajedničkih interesa radnih ljudi (i

građana), povezanih zajedničkim mjestom življenja i ostvarivanja mnogih životnih, radnih i drugih funkcija, veoma složen i značajan, radnik je zainteresiran za ovladavanje i ovim područjem svoga života. Mjesna zajednica je oblik njegova osobnog i društvenog organiziranja koji treba da mu to omogući. Općim procesom podružljavanja radnici odnosno radni ljudi i građani neposredno i organizirani u osnovne samoupravne organizacije i zajednice preuzimaju na sebe određene društvene funkcije. Oni se i organiziraju u samoupravne organizacije i zajednice da bi mogli efikasno ostvarivati odgovarajuće društvene funkcije i konkretne zadatke i poslove, zadovoljavajući tako svoje neposredne i zajedničke pa i neke opće društvene interese. U svakoj samoupravnoj organizaciji i zajednici zadovoljava se dio osobnih i zajedničkih interesa, što znači da svakoj odgovara i određena struktura poslova i zadataka koji se u njoj izvršavaju. To važi i za mjesnu zajednicu u kojoj »radni ljudi i građani odlučuju o ostvarivanju svojih zajedničkih interesa i o solidarnom zadovoljavanju zajedničkih potreba u oblasti uređivanja naselja, stanovanja, komunalnih djelatnosti, dječje i socijalne zaštite, obrazovanja, kulture, fizičke kulture, zaštite potrošača, zaštite i unapređenja čovjekove okoline, narodne obrane, društvene samozaštite te u drugim oblastima života i rada«.¹

Kao što možemo zaključiti, radni ljudi i građani ostvaruju u mjesnoj zajednici i dio svojih prava, dužnosti, zadataka i poslova u oblasti ONO i DSZ.

1. Radni ljudi i građani kao subjekti ONO i DSZ

Ako su radni ljudi i građani ti koji se organiziraju u mjesnu zajednicu, onda je upravo od njih potrebno poći u sagledavanju pitanja ONO i DSZ u mjesnoj zajednici. To ne znači da se uloga mjesne zajednice u ONO i DSZ može u cijelosti sagledati samo sagledavanjem položaja radnih ljudi i građana u njoj, jer mjesna zajednica nije naprosto skupina ljudi i njihovih interesa: ona je istodobno i jedan samoupravni društveni organizam nastao ne samo kao izraz potrebe i volje radnih ljudi i građana koji su je osnovali (organiziravši se u nju) nego i društvene zajednice u cijelosti. Radni ljudi i građani u ostvarivanju svojih zajedničkih interesa u mjesnoj zajednici moraju djelovati u skladu s interesima i u okviru interesa radničke klase i naroda i narodnosti SFRJ. Djelujući u ostvarivanju obrambene i zaštitne funkcije, radni ljudi i građani u mjesnoj zajednici mogu djelovati isključivo u okviru interesa sigurnosti zemlje, odnosno općenarodne obrane i društvene samozaštite u cijelosti. Naravno, to nije suprotno njihovim osobnim i zajedničkim interesima, niti znači sputavanje njihova djelovanja, to prije što su oni sudionici kreiranja općedruštvenog interesa u području obrane i zaštite i načina njegova ostvarivanja. Ali to znači onemogućavanje ispoljavanja i ostvarivanja raznih partikularističkih, lokalističkih, nacionalističkih i drugih samoupravnom socijalizmu i humanizmu uopće stranih i suprotnih interesa.

¹ Ustav SFRJ, član 114, stav 2, Ustav SFRJ — Ustav SRH, »Narodne novine«, Zagreb 1974, str. 74.

Radnik, ovladavajući uvjetima i rezultatima svoga rada, postaje sve potpuniji društveni subjekt. On počinje odlučivati o svim pitanjima svoga života i rada. Istovremeno on postaje sve više zainteresiran za sigurnost društva i njegovih tekovina, za sigurnost društvenih uvjeta i odnosa koji mu omogućuju položaj društvenog subjekta. On dolazi u uvjete u kojima mora ovladavati obrambenom i zaštitnom funkcijom, koje zbog općeg procesa podružljavanja i demokratizacije dobivaju općenarodni odnosno općedruštveni karakter. On mora u području obrane i zaštite ostvarivati istu onu ulogu koju ima u proizvodnji, odnosno u proširenoj društvenoj reprodukciji i socijalističkom samoupravljanju. »Jer, nemoguće je zamisliti ostvarivanje samoupravnih prava našeg radnog čovjeka u oblasti ekonomskog, političkog, kulturnog i društvenog života uopšte, bez ostvarivanja takvih prava u oblasti odbrane.«²

Radnik kao subjekt ONO i DSZ ostvaruje svoju složenu poziciju i funkciju subjekta svuda gdje se pojavljuje, kroz sve oblasti svoga rada, života i društvenog djelovanja, u svim samoupravnim i drugim organizacijama i zajednicama u kojima je organiziran. Razvojem udruženog rada on će sve više ostvarivati ONO i DSZ uz rad i kroz rad, djelujući i utječući neposredno i putem svojih delegacija i delegata i društveno-političkih organizacija.

Dakle, radnik djeluje kao subjekt ONO i DSZ tamo gdje radi (u OUR, radnoj zajednici, zadrugi . . .) i tamo gdje živi (u MZ, u općini), tamo gdje društveno-politički djeluje (SK, SSRN, sindikat, SSO, SUBNOR, društvene organizacije) i tamo gdje se organizira za zadovoljavanje svojih zajedničkih interesa (SIZ). Ostvarena uloga i pozicija radnika u udruženom radu u funkciji ONO i DSZ osnova je za djelovanje radnih ljudi i građana kao subjekata ONO i DSZ u mjesnoj zajednici. Taj radni čovjek i građanin u mjesnoj zajednici je na prvom mjestu upravo radnik iz proizvodnje odnosno iz udruženog rada, a onda i svaki drugi radni čovjek i građanin. Polazeći od toga da je sigurnost zemlje opći interes društva i zajednički interes radničke klase i svih radnih ljudi i građana SFRJ, obrambeni i zaštitni interesi radnika u udruženom radu i radnih ljudi i građana u mjesnoj zajednici su isti, a njihova pozicija i uloga subjekata komplementarna; ona se dopunjuje da bi bila ono što treba da bude — kompleksna i potpuna. To, nadalje, znači da radni ljudi i građani, djelujući kao subjekti ONO i DSZ u MZ, ne vrše poslove i zadatke koji predstavljaju ponavljanje ili udvostručenje poslova i zadataka ONO i DSZ u OUR (ili drugdje), nego one koji se međusobno nadopunjuju i pridonose razvijenosti i cjelovitosti obrambeno-zaštitnog sistema zemlje.

Već na današnjem stupnju razvoja socijalističkih samoupravnih odnosa — i pored mnogih problema s kojima je društvo suočeno — radni ljudi i građani imaju široke mogućnosti djelovanja u funkciji subjekata ONO i DSZ u MZ. Polazeći od ustavne odredbe da je obrana zemlje neotuđivo i

² J. B. Tito, *Opštenarodna odbrana i društvena samozaštita*, VIZ i drugi, Sarajevo 1980, str. 542.

nepovredivo pravo građanina³ i od stvarne razvijenosti našeg društvenog bića (cjelokupnosti proizvodnih odnosa), radni čovjek i građanin može u mjesnoj zajednici djelovati kao subjekt ONO i DSZ u više pravaca:

a) pronalazeći i sagledavajući svoje vlastite interese u okviru općih društvenih interesa u oblasti sigurnosti, obrane i zaštite, tražeći najbolje puteve i rješenja njihova ostvarivanja i radeći na njihovu zadovoljavanju, pripremajući i osposobljavajući sebe, svoju porodicu i domaćinstvo za ONO i DSZ;

b) sudjelujući u sagledavanju i ostvarivanju zajedničkih interesa u oblasti ONO i DSZ u stambenoj zgradi, ulici, bloku ili naselju, odnosno u mjesnoj zajednici, u usmjeravanju i ostvarivanju razvoja ONO i DSZ u mjesnoj zajednici, u pripremanju i osposobljavanju svih struktura mjesne zajednice za ONO i DSZ i neposredno ostvarujući obrambenu i zaštitnu funkciju;

c) tražeći najpogodnija rješenja za ostvarivanje zadataka i sadržaja ONO i DSZ od općeg društvenog značenja koji se javljaju i ostvaruju u mjesnoj zajednici, pokrećući aktivnosti na njihovom ostvarivanju i neposredno ih ostvarujući;

d) unapređujući suradnju mjesne zajednice s OUR, drugim mjesnim zajednicama i drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama i ostvarujući svoj dio zadataka i poslova iz te suradnje;

e) neposredno se, svjesno i dobrovoljno, samostalno i u okviru aktivnosti mjesne zajednice, suprotstavljajući svim negativnim, antisamoupravnim i neprijateljskim pojavama i aktivnostima i sudjelujući u izvršavanju drugih raznih obrambeno-zaštitnih aktivnosti u slučaju ugrožavanja zemlje, društva, ljudi, materijalnih dobara i drugih vrijednosti.

Što je u svemu ovome osnovno? Osnovno je da sve ovo radni čovjek i građanin izvršava dobrovoljno, svojom slobodno izraženom voljom, svjestan svoga djelovanja i njegova značenja, povezan odnosno udružen s drugim radnim ljudima i građanima i s njima organiziran za obrambeno-zaštitno djelovanje. Već je rečeno da je pretpostavka i uvjet za ovakvo djelovanje razvijenost socijalističkih samoupravnih odnosa u cijelosti. Radni čovjek i građanin može biti subjekt ONO i DSZ samo onoliko koliko je postao društveni subjekt u cijelosti, kao što i ONO i DSZ mogu biti razvijene i ostvarene samo onoliko koliko je razvijeno i ostvareno socijalističko samoupravljanje. To znači da o daljnjem razvoju socijalističkih samoupravnih odnosa ovisi ukupan društveni položaj radnog čovjeka i građanina pa i njegov položaj subjekta ONO i DSZ u društvu i u mjesnoj zajednici. Ali to istovremeno znači da se i svi problemi u razvoju i ostvarivanju samoupravljanja odražavaju na položaj čovjeka u obrani i zaštiti i na ONO i DSZ u cijelosti. To valja uvijek imati na umu, a posebno u uvjetima produbljenih društvenih problema. Naše mjesne zajednice bremenite su raznim teškoćama i problemima. Nepovoljni materijalni uvjeti, nedovoljno definiran društveno-ekonomski status, opterećenost prakticizmom i administriranjem, za-

³ Ovdje »građanina 'određujemo' ne kao nešto različito od radnog čovjeka, nego kroz prizmu različitih prava i odnosa«, kako to kaže Edvard Kardelj u raspravi o komuni (E. Kardelj, *MZ u sistemu socijalističkog samoupravljanja*, »Porodica i domaćinstvo«, Zagreb 1985, str. 129).

starjela koncepcija razdrobljenog obavljanja administrativno-tehničkih poslova, nedovoljna suradnja i nepovezanost mjesnih zajednica međusobno i s organizacijama udruženog rada i niz drugih problema neposredno se odražavaju na položaj i djelovanje radnih ljudi i građana u ONO i DSZ. Jedan od izuzetnih zadataka mjesne zajednice, koji je E. Kardelj posebno isticao, je prevladavanje otuđenosti ljudi. Razotuđenost ljudi je pretpostavka njihova slobodnog djelovanja i udruživanja, ostvarivanja samoupravljanja, a naročito razvoja i ostvarivanja ONO i DSZ. Zato je potrebno razvijati takvu mjesnu zajednicu u kojoj će se moći prevladati otuđenost. Naravno, pri tome treba imati na umu činjenicu, da je mjesna zajednica samo jedan od oblika samoupravnog organiziranja radnih ljudi i građana i da su njezine mogućnosti limitirane razvojem proizvodnih odnosa u materijalnoj proizvodnji te odnosima i rezultatima razvoja u društvenoj nadgradnji.

2. Organiziranje radnih ljudi i građana u mjesnoj zajednici za ONO i DSZ

Radni ljudi i građani svoje zajedničke obrambeno-zaštitne interese u mjesnoj zajednici mogu ostvarivati jedino organizirano. Oni sebe i svoju mjesnu zajednicu kao cjelinu moraju organizirati za ONO i DSZ, ugrađujući se tako u cjelovit i jedinstven obrambeno-zaštitni sistem SFRJ. Pri tome je nužno voditi računa o mnogim činiocima i pitanjima, a osobito o nekoliko nabrojanih.

a) Što su to i koji su zajednički interesi radnih ljudi i građana u mjesnoj zajednici u sferi obrane i zaštite, kako se manifestiraju, koji im je sadržaj, opseg itd?

Mjesna zajednica nije naprosto skupina ljudi koji su se u nju udružili niti su zajednički interesi zbroj istovrsnih pojedinačnih interesa, iako su oni u njima sadržani. Zajednički interesi imaju jednu sasvim novu kvalitetu i nov izraz. Oni u sebi nose i neposredan obrambeno-zaštitni interes društvene zajednice i nešto čime se mjesna zajednica kao društveni subjekt ugrađuje u obrambeno-zaštitno djelovanje društva.

Osim toga, zajednički interesi radnih ljudi i građana su slojeviti i različiti po razinama. Tako npr. svi radni ljudi i građani koji stanuju u jednoj zgradi, bloku zgrada ili ulici imaju svoje određene zajedničke obrambeno-zaštitne interese. U velikom objektu složene namjene (stambeno-poslovni objekt) radnici OUR i stanari zgrade imaju svoje zajedničke interese itd. O svi oni opet na razini mjesne zajednice imaju neke zajedničke interese.

Ova složenost i slojevitost obrambeno-zaštitnih interesa u mjesnoj zajednici ukazuje i na složenost djelovanja radnih ljudi i građana u ONO i DSZ u mjesnoj zajednici.

Radni ljudi i građani više različitih mjesnih zajednica nužno imaju neke zajedničke obrambeno-zaštitne (naravno, i ne samo te!) interese. Oni su osobito uočljivi u susjednim mjesnim zajednicama i u mjesnim zajednicama s istim ili sličnim obilježjima. Ti interesi moraju biti identificirani i jasno iskazani kako bi se uzeli u obzir u obrambeno-zaštitnom organiziranju, planiranju i djelovanju.

Radnici zaposleni u OUR i drugim organizacijama i zajednicama koje djeluju u mjesnoj zajednici i radni ljudi i građani koji žive na području mjesne zajednice imaju također mnoge zajedničke interese u oblasti ONO i DSZ. I oni imaju određeno značenje za organiziranje mjesne zajednice za ONO i DSZ.

b) U mjesnoj zajednici se ne ostvaruju samo obrambeno-zaštitni zadaci, sadržaji, poslovi i aktivnosti od zajedničkog interesa, već i sve ono što u oblasti ONO i DSZ rade ili treba da izvršavaju neposredno svi radni ljudi i građani i njihova domaćinstva, dakle ono što spada u domenu neposrednog individualnog interesa svakog čovjeka. Zato se u mjesnoj zajednici moraju stvarati materijalni i drugi uvjeti i za ostvarivanje tih zadataka.

c) Mjesna zajednica kao samoupravna zajednica proizvod je volje i djelovanja radnih ljudi i građana; zasnovana je na njihovoj samoorganizaciji. Samoorganizacija u skladu s koncepcijom ONO i DSZ osnova je i njihovog obrambeno-zaštitnog organiziranja. Upravo po tome koliko je organiziranje i djelovanje radnih ljudi i građana za ONO i DSZ rezultat njihove svjesne, smišljene samoorganiziranosti, mjeri se domet u razvoju ONO i DSZ, odnosno u izgradnji naoružanog naroda. Ali po tome se istovremeno može ocijeniti koliko su razvijeni socijalistički samoupravni odnosi u konkretnoj mjesnoj zajednici, a i u društvu u cjelini. Zato u rješavanju pitanja ONO i DSZ u mjesnoj zajednici treba uvijek najprije polaziti od samoupravnog angažiranja radnih ljudi i građana i sva druga rješenja stavljati u funkciju njihove afirmacije kao subjekata ONO i DSZ. Na taj način bit će oslobođena silna stvaralačka energija i multiplicirana obrambeno-zaštitna moć društva i porast će motiviranost ljudi za obrambeno-zaštitno djelovanje, jer oni tako stvaraju svoj obrambeno-zaštitni sistem i jačaju svoju i cjelokupnu društvenu sigurnost, stvaraju u ovoj sferi uvjete potrebne za ostvarivanje svoje osobne sreće i društvenog napretka.

d) Što se više razvijaju i ostvaruju socijalistički samoupravni odnosi, što, s tim u vezi, dolazi do potpunijeg podružljavanja obrambene i zaštitne funkcije društva, to obrambeno-zaštitni interesi i potrebe radnih ljudi i građana postaju univerzalniji — potrebni su i koriste svim djelatnostima i strukturama i mogu se ostvarivati kroz sve djelatnosti i strukture. U stvari, oni se jedino i mogu ostvarivati ako ih ostvaruju svi radni ljudi i građani, uvijek, na svakom mjestu, kroz sve oblike i sadržaje svoga života i rada. Svaki zadatak, posao, aktivnost . . . treba biti obavljen tako da maksimalno pridonosi sigurnosti društva, njegovih tekovina i vrijednosti i svakog čovjeka. Svaki samoupravni organ, stručno tijelo ili bilo koja druga organizirana struktura u mjesnoj zajednici u okviru svojih redovnih zadataka i poslova treba da izvršava i određene zadatke iz oblasti ONO i DSZ. Samo za ono što se ne može na takav način ostvariti opravdano je da radni ljudi i građani stvaraju posebne organe, snage i sl. Djelujući tako, mjesna zajednica postepeno se pretvara u obrambeno-zaštitnu ćeliju društva u kojoj radni ljudi i građani ostvaruju obranu i zaštitu i djeluju kao vojna sila u uvjetima najbližim njihovim svakodnevnim uvjetima života i rada, što je svojstveno za naoružani narod i za što se posebno zalagao Lenjin u izgradnji vojne sile SSSR-a.

e) Mjesna zajednica je veoma složen društveni organizam. Ne postoje dvije jednake mjesne zajednice. Mnogo je činilaca koji joj daju društveni profil i o kojima bitno ovisi način obrambeno-zaštitnog organiziranja i djelovanja (kvalitativna i kvantitativna struktura stanovništva, radno-privredne karakteristike, veličina i obilježja teritorija, urbanistička svojstva, razvijenost infrastrukture i komunalija . . .). Zato je nužno u svakoj mjesnoj zajednici tražiti rješenja koja baš njoj odgovaraju, držeći se jedinstvenih osnova na kojima se izgrađuje i djeluje sistem ONO i DSZ. A u traženju tih rješenja treba omogućiti puno angažiranje svakog radnog čovjeka i građanina u mjesnoj zajednici, što je najteži i najveći zadatak u razvoju ONO i DSZ.⁴

f) Samoupravno djelujući u ostvarivanju ONO i DSZ, radni ljudi i građani u mjesnoj zajednici, posebno ostvarujući zadatke od zajedničkog interesa, nužno se dogovaraju i sporazumijevaju. Shodno prirodi obrambeno-zaštitne funkcije i zajedničkih interesa u oblastima ONO i DSZ, samoupravno sporazumijevanje o ostvarivanju ONO i DSZ treba da se provodi kao sastavni dio sporazumijevanja o svim drugim pitanjima, a kada je potrebno i kao poseban zadatak (i poseban sporazum).

U organiziranju radnih ljudi i građana za ONO i DSZ u mjesnoj zajednici javljaju se mnogi problemi. Najviše ih proizlazi iz činjenice da još uvijek teorijski, a posebno u praksi, nije dokraja definiran ni realiziran odgovarajući, pravi društveno-ekonomski status mjesne zajednice pa ni radnih ljudi i građana koji je organiziraju. Radni ljudi i građani još uvijek nemaju u mjesnoj zajednici onu poziciju koju imaju kao radnici-samoupravljači u OUR odnosno koju bi s obzirom na ostvareni stupanj samoupravljanja u materijalnoj proizvodnji mogli imati. S tim u vezi je i problem materijalne osnove samoupravljanja i djelovanja radnih ljudi i građana u mjesnoj zajednici u zadovoljavanju potreba od zajedničkog interesa. Obrambeno-zaštitne potrebe snose sudbinu svih drugih, a to znači da u uvjetima raspolaganja malim financijskim sredstvima ne može mnogo (ni dovoljno) biti usmjereno za potrebe ONO i DSZ.

Pristup veličini mjesne zajednice je različit, tako da ima mjesnih zajednica sa svega nekoliko stotina stanovnika i onih sa 10.000—20.000. Jako male mjesne zajednice ne mogu postići potpunu organiziranost koja omogućuje efikasno vršenje svih funkcija i zadataka koje mjesna zajednica mora izvršavati kao društveni subjekt, iako imaju veliku prednost što se ljudi međusobno dobro poznaju, što je naročito važno za ostvarivanje ONO i DSZ. Velike mjesne zajednice mogu (i moraju) biti kompleksnije organizirane i u stanju su vršiti sve funkcije društvenog subjekta. Međutim, velik im je nedostatak što se građani međusobno ne poznaju, što se javlja visok stupanj otuđenosti ljudi, što velik broj ljudi ostaje anoniman i izvan društvene akcije. U takvim uvjetima nije moguće sve radne ljude i građane mobilizirati i angažirati kao subjekte u ONO i DSZ. Aktivnosti ONO i DSZ u takvim mjesnim zajednicama najčešće kreiraju, pokreću i vode organi

⁴ Da bi se ovo omogućilo, bilo bi neophodno stvoriti mjesnu zajednicu za koju se zalaže E. Kardelj — da ona bude toliko mala-velika da se ljudi u njoj međusobno dobro poznaju, da nisu otuđeni i da svaki može doći do izražaja.

mjesne zajednice, a radni ljudi i građani, koji budu njima obuhvaćeni, najčešće su u poziciji izvršilaca.

Iako je mjesna zajednica mjesto i oblik samoorganizacije radnih ljudi i građana za ostvarivanje određenih zajedničkih interesa i potreba, među njima i obrambeno-zaštitnih, još uvijek se pitanja ONO i DSZ rijetko nalaze na dnevnom redu zborova građana, delegacija, masovnih sastanaka mjesnih organizacija SSRN i drugih širih skupova i tijela. Podružtvljavanje obrambeno-zaštitne funkcije u mjesnoj zajednici ispoljava se pretežno u tome da se mjesna zajednica i njeni organi bave pitanjima ONO i DSZ, da su oni glavni i da se zadaci »spuštaju« na radne ljude i građane, a ne da od njih polaze. Ovo je bilo nužno i moglo se tolerirati kao prelazna faza ka procesu izgradnje naoružanog naroda i prenošenja funkcija obrane i zaštite s države na samoupravne subjekte. Međutim, sada treba ostvariti daljnje pomake. Razvoj udruženog rada, objektivno, nužno traži da se obrambena i zaštitna funkcija počnu ostvarivati uz rad i kroz rad, a to znači i kroz svakodnevni život i rad radnih ljudi i građana u mjesnoj zajednici, na osnovi njihovog dobrovoljnog, svjesnog djelovanja i sudjelovanja u kreiranju, odlučivanju i izvršavanju svih zadataka i poslova ONO i DSZ u mjesnoj zajednici.

Radni ljudi i građani u mjesnoj zajednici imaju krupne i raznolike zadatke u ONO i DSZ. Oni se moraju pripremati i osposobljavati za obranu i zaštitu, raditi na stvaranju povoljnijih materijalnih i drugih uvjeta za ONO i DSZ (planiranje i ostvarivanje razvoja ONO i DSZ) i neposredno ostvarivati obranu i zaštitu. Sve je to vezano za niz operativnih, administrativnih i stručnih poslova koji se ne mogu obavljati na volonterskoj osnovi, a koji danas opterećuju mjesnu zajednicu i njene organe, a u velikoj mjeri i koče pripreme za ONO i DSZ. Pripreme ONO i DSZ u mjesnoj zajednici nisu ništa manje složene od onih u OUR koje za poslove ONO i DSZ imaju odgovarajuće profesionalne stručne kadrove. Naravno, rješenje nije u tome da se u mjesnoj zajednici »instaliraju« profesionalni stručni kadrovi za ONO i DSZ, jer to one ne bi mogle ni financijski izdržati, nego da se mjesna zajednica oslobodi tih poslova stvaranjem suvremeno organiziranih, opremljenih i kadrovski ekipiranih servisa za veći broj mjesnih zajednica ili osposobljavanjem općinskih organa uprave za narodnu obranu za servisiranje mjesnih zajednica tim poslovima.

Zaključak

Radni ljudi i građani organiziraju se u mjesnoj zajednici za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu. To organiziranje sastavni je dio organiziranja i konstituiranja mjesne zajednice. U mjesnoj zajednici oni ostvaruju obranu i zaštitu vršeći sve one zadatke i poslove koji se u mjesnoj zajednici mogu i moraju izvršavati u njihovom neposrednom osobnom, zajedničkom i ukupnom društvenom interesu. Osnova za obrambeno-zaštitno samoorganiziranje i djelovanje radnih ljudi i građana je razvijenost socijalističkih samoupravnih odnosa. Zato je daljnja samoupravna izgradnja i razvoj mjesne zajednice prvorazredni obrambeno-zaštitni interes i zadatak. A ostvarenju toga zadatka može se znatno pridonijeti svjesnim djelovanjem na obram-

beno-zaštitnom osposobljavanju i aktiviranju svakog radnog čovjeka i građanina. O ovome kadrovi i organi u mjesnoj zajednici moraju voditi računa, jer se propuštene mogućnosti ne mogu vratiti.

Velike mogućnosti za daljnje obrambeno-zaštitno jačanje mjesne zajednice su u angažiranju radnih ljudi i građana u porodici, stambenoj zgradi, bloku i ulici. Proces područstvljavanja obrane i zaštite neminovno vodi ka snažnijoj neposrednoj samoorganizaciji radnih ljudi i građana u najužim društvenim cjelinama u mjesnoj zajednici. Ostvareni stupanj razvoja socijalističkih samoupravnih odnosa i pored postojećih društvenih problema omogućuje da se taj proces intenzivnije ostvaruje, ali je neophodno šire djelovanje subjektivnih snaga udruženih u SSRN. Potrebno je otkloniti prepreke koje tome procesu stoje na putu. Osim toga, neophodno je sve obrambeno-zaštitne organizme i snage u mjesnoj zajednici neprestano držati u funkciji da kontinuirano vrše obranu i zaštitu. Samo kroz efikasnost njihova djelovanja moguće je vidjeti obrambeno-zaštitnu snagu i sposobnost mjesne zajednice kao subjekta i nosioca ONO i DSZ. A efikasnost će biti veća ako je potpunije sudjelovanje radnih ljudi i građana u odlučivanju o pitanjima ONO i DSZ, jer, kako kaže Edvard Kardelj, »stvarno povećana mogućnost učesća u odlučivanju društvenim poslovima povećava i interesovanje za učesće«,⁵ i, moglo bi se dodati, za rezultate tog učesća.

⁵ Edvard Kardelj, *Mesna zajednica u sistemu socijalističkog samoupravljanja*, »Porodica i domaćinstvo«, Zagreb 1985, str. 211—213.

LITERATURA

- Broz Josip Tito, *Opštenarodna odbrana i društvena samozaštita*, Udruženi izdavači, Sarajevo 1980.
- Javorović Božidar, *ONO i DSZ u mjesnoj zajednici*, »ONO-DSZ informator«, 1/1982, ZONO, Zagreb 1982, str. 67—68.
- Kardelj Edvard, *Mesna zajednica u sistemu socijalističkog samoupravljanja*, »Porodica i domaćinstvo«, Zagreb 1985.
- Kardelj Edvard, *Revolucija i vojna misao*, Udruženi izdavači, Beograd 1979.
- Kardelj Edvard, *Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja*, »Komunist«, Beograd 1980.
- Javorović Božidar, *Mjesna zajednica u ONO i DSZ*, »Porodica i domaćinstvo«, Zagreb 1986.

Božidar Javorović

**THE DEFENSIVE-PROTECTIVE SELF-ORGANIZATION
OF THE WORKING PEOPLE AND CITIZENS IN THE LOCAL
COMMUNITY**

Summary

The constituting and internal organizing of a local community involves arrangements for total national defence and social self-protection. For this to function all the relationships based on socialist self-management ought to be fully developed. The basic human forces that make up of the system, and in particular the people associated within the Socialist Alliance of the Working People can be still more completely engaged in this task. The local community's role in defence and protection will be the more effective the more fully the working people and citizens will participate in the decision-making concerning total national defence and social self-protection.